

B.A.L.

1334

15268

GESTIUNEA NAȚIONALĂ

DISCURS

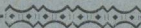
ROSTIT DE

D^{NUL} D. A. STURDZA

IN INTRUNIREA PUBLICĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DE LA 25 SEPTEMBRE DIN SALA ORFEU



BUCURESCÎ

TIPOGRAFIA „VOINȚA NAȚIONALĂ“

Strada Băcani, 5. (Hotel Kiriazi)

1894.

C. 2662.

N^o 764 (R.T.) / 30 / 11.894
1334

CESTIUNEA NAȚIONALĂ

DISCURS

ROSTIT DE

D^{-NUL} D. A. STURDZA

BCU INTRUNIREA PUBLICA

DE LA 25 SEPTEMBRE DIN SALA ORFEU

BCU Cluj-Napoca



RBCFG 2009 00535



BUCUREȘCI

TIPOGRAFIA „VOINȚA NAȚIONALĂ“

Strada Băcani, 5. (Hotel Kiriazi)

1894.

C. 2662.

CESTIUNEA NATIONALĂ

DISCURS

ROSTIT DE

D^{-L} D. A. STURDZA

IN INTRUNIREA PUBLICĂ
DE LA 25 SEPTEMBRE DIN SALA ORFEŪ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Domnilor!

Sunt chemat să vorbesc astăzi despre o cestiune mare și însemnată, despre Cestiunea Națională, despre cestiunea cea mai populară în România.

Sarcina este grea. Voi căuta s'o îndeplinesc așa după cum 'mi dictează conștiința și inima mea, conștiința și inima Domniilor Voastre.

Că Cestiunea Națională este populară, nu mai încapă nici o îndoială. Toți o simțiți, lumea întreagă o știe, streinătatea o cunoaște. Avem și o dovadă oficială. In parlamentul ma-

reluî imperiū vecin s'a ȃis de o voce autorisată : «este necontestat că curen-
«tul național în România este foarte în-
«tins și puternic.» Așa este. Acest ade-
văr e netăgăduit ! (*Aplause nesfîrșite*).

De ce însă Cestiunea Națională este populară? Răspunsul e scurt : pentru că este înțeleasă de toată suflarea Românească, de la mic până la mare, de la copii până la bătrâni, într'un cuvânt, de toți cari merită numele de Român. (*Aplause*).

Dar pentru ce Cestiunea Națională este înțeleasă de tótă suflarea Românească? Și aci răspunsul e ușor de dat : pentru că fie-care simte și știe că ea cuprinde cestiunea de existență a neamului românesc, pentru că fie-care simte și știe că dacă va fi ne-păsător în această cestiune, comite o sinucidere națională. (*Aplause*).

În ce consistă însă Cestiunea Națională?

Ea consistă în pericolul iminent în care se află trei milioane de Români, jumătate din populațiunea regatului nostru, de a fi desnaționalizați, de a fi desființați. Ea consistă în convingerea ce avem că esistența Regatului nostru este strâns legată de esis-

tența a celor trei milioane de Români în afară de Regat. Ea consistă în aceasta, că ea e o luptă pentru existența neamului românesc. (*Aplause*).

Cestiunea Națională consistă în aceasta, că s'a strâns neamul românesc întreg sub un stindard, pe care sunt scrise *cuvintele nemuritorului Ion Brătianu*; — «*Dic unii : când elementul Românesc va peri în Transilvania, va peri și în România ; dar eu dic — că nu va peri nici în Transilvania, nici în România, și nu va peri nici o dată.*» (*Aplause*).

Sub stindardul, pe care staă scrise aceste cuvinte, suntem astăzi întruniți. Sub inspirațiunea acestor cuvinte vom examina la un loc Cestiunea Națională. Conduși de adevărul ce conțin aceste cuvinte ale nemuritorului bărbat al națiunei, ne vom convinge că noi, acești din Regat, trebuie să luptăm mai tare și mai energic încă pentru existența neamului românesc de cât frații noștri de peste Carpați (*Aplause*), pentru că noi în Regat suntem sâmburele neamului românesc, pentru că noi suntem răspundători de viitorul acestui neam. Dar cu toții trebuie să luptăm, ca

cuvintele lui Ion Brătianu să fie tot-d'a-una o realitate.

Înainte de a examina situațiunea de față, este de nevoie să aședăm basa discuțiunei.

Aceasta este necesar, fiind-că mulți caută să întunece discuțiunea, pentru ca, la umbră și la întunec, să supprime însăși cestiunea. Aceasta e necesar, pentru că la această încercare de a întuneca și de a suprima Cestiunea Națională, ș'aū dat mâna oamenī pu-ternicī din lăuntru și din afară (*Ap-
plause*).

E necesar să aședăm bazele discu-
țiunei, pentru că trebuie să ne lumi-
năm înșine mintea și să ne deschidem
ochiī ca să știm, fără îndoeală și cu
certitudine, ceea-ce e de datoria noas-
tră să facem.

În toată cercetarea noastră, nu tre-
bue să perdem din vedere că Cesti-
unea Națională nu e cestiunea soartei
unui oraș, a unei părți a țerei saū a
unei păturī sociale, ci cestiunea soar-
tei întregului neam românesc.

★

Prima întrebare care se pune este :
— *cum s'a născut Cestiunea Națională,*
și unde s'a născut ea ?

Răspunsul este scurt și cuprindător. Cestiunea Națională nu s'a născut în Regat. Ea nu s'a născut nici prin noi Români din Regat, nici prin frații români în afară din Regat. Ea s'a zămislit din nedreptate și din inicitate. Ea a luat naștere acolo, unde s'a desființat dreptatea.

Noi Români, toți la un loc, putem esclama: — Vai vouă, cari ați scorinit răul! Vai vouă, cari persistați în răutate! Căci Dumnezeu a Tot Puternicul nu vrea nedreptate și răutate de la oameni!

Inimicii neamului românesc, dic și scriu mereu, că Cestiunea Națională s'a urzit în Regatul Român și a eșit din grandomania noastră, cari nu ne mulțumim cu țara pe care ne-a dat-o Dumnezeu și voim să întindem hotarele noastre.

Nimic mai fals, nimic mai inesact. (*Aplause*).

Cestiunea Națională își are originea ei în Ungaria, și s'a născut acolo prin faptele Maghiarilor, prin legile lor nedrepte și prin călcările lor de legi, prin arbitrarul și barbaria, cu cari ei se poartă cu concetățenii lor de altă limbă. (*Aplause*).

Cestiunea Națională a început în Ungaria în momentul în care Maghiarii au uitat frumosul adagiū al suveranilor monarhiei austro-ungare :—«*Justitia regnorum fundamentum*», justiția este fundamentul statelor. Cestiunea Națională în Ungaria a început în momentul în care Maghiarii, puind la o parte acest adagiū, au luat de conducător al acțiunei lor nedreptatea și arbitrariul, au început a munci neomenesce naționalitățile conlocuitoare cu dênșii și s'au asvirlit chiar asupra steagului Impăratului lor de l'au necinstit. (*Aplause*).

Cestiunea Națională nu există în Ungaria numai de astă-dî. În țilele noastre însă, ea s'a ascuțit mai tare. În asprimea timpurilor de mai înainte, popoarele înghițeau și sufereau. Astădî răspândirea culturei și a simțimântului național, a ideilor moderne de libertate și egalitate au schimbat lucrurile. Fie-care om are conștiința de drepturile sale. Români au suferit multe, au îngăduit multe. Ei sunt răbdători și cumpătați. Ei știu să aștepte, pentru că au nădejde în dreptatea dumnezeiască. (*Aplause*). Dar i-a ajuns și pe Români—cuțitul la os.

Cestiunea Românească nu este de astă-dî în Ungaria.

Dacă ne întoarcem spre anul 1791, vedem pe două Episcopi români—Ion Bob și Gherasim Adamovici—supuind Împăratului o plângere intitulată pe latinește: «Supplex libellus Valahorum», ceea ce s'ar traduce pe românește: — cartea plângerilor poporului român.

Acele plângeri sunt aceleași ca cele de adî. Ca și conducătorii poporului român de astă-dî, și acei Episcopi înainte de un secol, au fost insultați și înfrunțați de Maghiari, pentru că au prezentat împăratului acele plângeri.

Cererile Românilor din 1791 se pot resuma în următoarele puncte:—Numirile de ură și de batjocură cari se află în legile Transilvaniei pentru națiunea română, să fie desființate, — Națiunii române să se dea locul cuvenit și egala îndreptățire alătura cu Maghiarii, cu Săcuii și cu Sașii, — Români să fie representați în administrație și justiție în proporțiune cu numărul lor.

Ce dorinți mai drepte și mai simple pot să existe în lume?

Aceste dorinți s'au repetit întocmai la 1848.

Iată cererile Românilor de la 1848 : — egala îndreptățire cu cele alte naționalități, libertatea de a vorbi și de a scri, independența și egala îndreptățire a Bisericeii, limba română în administrațiune, justiție și școală, acolo unde există majoritate românească, represintarea proporțională în Parlament și în toate ramurile administrațiunei în proporțiune cu numărul lor.

Vedeți cu toții cum se aseamănă timpurile de la 1791 cu cele de la 1848, cu cele de astăzi, cu timpul Memorandului presintat Impăratului în 1892.

Se poate dice că în aceste cereri se află o umbră de irredentism, de daco-românism ? Daco-Românism și Irredentism este când Români cer să nu fie iloti, să fie egali îndreptățiti cu concetățeni lor maghiari ?

Maghiarii însă ne acasă pe noi, Români din Regat și afară din Regat, de nedreptatea și inicitatea lor. Dar oare noi suntem vinovați că Dumne-deu a făcut Ungaria stat poliglot, unde Maghiarii sunt în număr mai mic de

cât cele alte națiuni, și că acestea nu vor să fie călcate în picioare ?

Dar ce voesc Maghiarii ? Voesc ca pe Români să-î facă Maghiari. Voesc ca Românul, ca Român, să nu aibă nici un drept, să fie ilot în fața stăpânului maghiar. Voesc ca numai atunci Românul să fie egal îndreptățit cu Maghiarul, când din Român se va face Maghiar, când se va desnaționaliza, asvârlind de la sine și limba românească, și obiceiurile românești, și tot ce este individualitate românească. (Așa este).

Ținta Maghiarilor de la 1848 încoace este maghiarisarea ; ținta lor de la 1866 încoace este maghiarisarea cât de iute și prin urmare cât de violentă.

Pentru a ajunge la acest scop, Maghiarii au făurit legi nedrepte și apăsătoare, au întrebuintat violența și arbitrariul, pășesc înainte cu viclenie și neadevăr.

Iată originea Cestiunei Naționale, Cestiunei Române.

Pe la 1848, și mult după 1848, puținii urmăreaș la noi în Regat Cestiunea Națională de dincolo de Carpați. Lucrul era natural. Era o luptă surdă ce se încinsese. Cestiunea nu

devenise acută. Noi înşine eram ocupaţi cu organizaţiunea internă a ţerei noastre, aveam a ne lupta cu inimi-
ciî internî ai noştri, cari voiaû să
ţie ţara în umilirea şi apăsarea tre-
cutuluî.

La 1848 guvernul lui Kossuth vroia
două lucruri : — desfiinţarea şi ma-
ghiarisarea naţionalităţilor nemaghiare
din Ungaria şi, în special, a naţiunei
române, — şi deslipirea Ungariei de
Austria. Aceste ţeluri şi astă-đi se ur-
măresc de Maghiari, de unii mai fă-
ţiş, de alţii mai pieziş.

După ce armatele revoluţionare un-
gare au fost zdrobite de armatele a-
ustriace şi ruseşti, atunci s'a stabilit
în Ungaria era așa numituluî abso-
lutism din Viena, cu starea lui de
asediû, cu încătuşarea preseî, cu toate
măsurile unuî regim reacţionar în-
fricoşat.

Această eră a absolutismuluî, cu
toată rigoarea ei, a fost pentru Ro-
mâni o eră dulce şi bine-făcătoare,
o eră de dreptate şi de conciste na-
ţionale. Pentru ce ? Pentru că, de şi
absolutismul era riguros şi straşnic,
dar era egal pentru toţi, şi pentru
Români ca şi pentru Maghiari. De

unde mai înainte strâsnicia și rigoarea erau numai în contra Românilor, acum toți trebuiau să asculte de asprimea legilor; ba încă cei cari trebuiau să se supue mai mult erau Maghiarii, cari se revoltaseră în contra împărăției. (*Aplause*).

În era absolutismului austriac, Românii au fost ascultați cu bunătate și grațiositate de împărat și împărăție. În această eră Românii au căpătat o mitropolie și două episcopii; în această eră s'a recunoscut independența Bisericeii române din Ungaria; iar când Mitropolitul Șaguna venea la Viena, era primit cu același respect cu care se primea Cardinalul Primat al Ungariei. În funcțiunile publice și în Dieta Transilvaniei ședeau Românii cei mai de frunte alături cu concetățenii lor Maghiari și Sași, cu fruntea sus și cu demnitate, discutând despre interesele țării lor. (*Aplause*).

Dar era absolutismului a fost de scurtă durată, căci la 1866 Maghiarii au început a pune în executare persecutarea naționalităților pentru a ajunge la maghiarisarea lor.

Maghiarii cred și astăzi că trăesc în veacul de mijloc. Ei și astăzi se

socotesc stăpâni asupra concetățenilor lor și pe aceștia de sclavi lor. Pare că trâmbița de deșteptare a celor apăsați, schingiuiți și oprimați, care a răsunat în toată Europa în secolul al 19^{lea}, nu a fost audită de Maghiari! Pare că ei țin a nu aparține popoarelor europene, ci celor asiatice! (*Aplause*).

Impăratul a căutat să alineze această pornire a Maghiarilor și atunci s'a făcut așa numita Lege a Naționalităților, lege prin care se impune Maghiarilor a respecta întru cât-va cele-l'alte naționalități.

Pentru ce împăratul a stăruit să se facă această lege? Pentru că cunosccea pornirea Maghiarilor, și pentru că cunosccea vitalitatea, fidelitatea și devotamentul poporului Românesc din Ungaria. (*Aplause*).

Maghiarii au admis Legea Naționalităților, însă cu hotărârea de a nu o aplica nici o-dată, ci de a urmări tot ideea lor de desnaționalizare a celor de altă limbă cu dênșii. Ei au dat legea uitării, și în locul absolutismului din Viena au intronat arbitrariul din Buda-Pesta. (*Aplause*).

Să dau un mic exemplu, care va

arăta cum staū lucrurile în Ungaria. Sunt și alte țeri unde simțimintul de Stat și de neam este foarte desvoltat și puternic. Voiū cita Germania. In Germania sunt 49 și $\frac{1}{2}$ milioane locuitorī. Nu toți sunt Germani, 3 milioane sunt Poloni. Cu toate că Germanii țin mult la naționalitatea lor, totuși, fiind o națiune dreaptă, din 397 deputați ai Parlamentului german, 19 sunt Poloni, ceea-ce corespunde cu proporțiunea populațiunei poloneze în Germania. Ungaria, afară de Croația, are 15 milioane de locuitorī și 417 deputați. Maghiarii cu $7\frac{1}{2}$ milioane de locuitorī ar trebui să aibă 209 deputați, Românii cu 3 milioane 83 deputați, Slavii cu $2\frac{1}{2}$ milioane 71 deputați, Germanii cu 2 milioane 54 deputați. In realitate ânsă, din 417 deputați Maghiarii aū 406, și Germanii 11. Iată dreptatea în Ungaria! Iată egala îndreptățire! Aū dat ceva Sașilor, ca să nu strige pe lângă Românii și Germanii. Nu lasă Românilor nici un loc în representațiunea țerii, și tot Maghiarii acasă pe Români că nu vor să meargă la alegeri și să intre în Parlament. Dar pot Românii să pētrundă în Parlamentul ma-

ghiar alt-fel, de cât vinđându-și conștiința și neamul? (*Aplause*).

În nici o țară din lume nu este și nu a fost întrōnată fără-de-legea ca lege, cum este ađi în Ungaria. (*Aplause*). Maghiarii aũ făcut legi nedrepte, și unde acele legi nu le îngăduieaũ împilarea naționalităților conlocuitoare cu dênșiĩ, ei nu s'aũ sfiit de a le călca. Unde călcarea legilor nu a fost de ajuns, ei aũ aplicat arbitrarul și violința.

Impilător și asupritor este Maghiarul, dar Românul este tenace, ține la naționalitatea lui. De aproape douădecĩ de secole ședem aci, pe pămîntul acesta, în care ne aũ înfipt strămoșii noștri și n'am dat îndărăt : cum să se dea acum Românul îndărăt în fața amenințarei maghiare ?

Maghiarul a lovit, Românul a rămas statornic și neclintit ; iar când violința a fost prea tare, el a rădicat glasul la Cer, ca să'l audă Cel de Sus, a rădicat glasul mai tare, ca să'l audă cei cari vorbesc o limbă cu dînsul.

Iată Cestiunea Națională dincolo de Carpați. Și când strigătul de durere a trecut peste Carpați în câmpiile dunărene, atunci s'a transplatat Ces-

tiunea Națională și în România. (*Aplause*).

Nu este vorba, o repet, de luarea Transilvaniei! Este vorba că nu putem să rămânem nepăsători, când Maghiarii ieau toate măsurile de a desființa neamul nostru. (*Aplause*).

Cestiunea Națională a devenit populară, a fost înțeleasă de toți, fiind-că toată suflarea românească s'a înfiorat când a vădut că pe neamul român îl amenință un pericol iminent, tocmai de unde nu socoteam că poate veni. Cestiunea Națională în Regat a ajuns acum la un punct, în care cu toții vedem că nu e posibil un guvern, în țara noastră, care să ne dică:—să lăsăm pe Maghiari să maghiarizeze în pace pe Românii din Ungaria, să nu rădicăm glasul ca nu Maghiarii să se supere și să între guvernul în încurcătură.

A trăit țara aceasta un secol și jumătate sub guvernele Fanarioților. Atunci simțimentul național era apăsător, și rezultatul acestei apăsări a fost ticăloșia morală și materială. Numai voim să cădem din nou în acea ticăloșie (*Aplause*).

Când s'aū introdus în Ungaria le-

gile de la 1866, aũ intrat atunci câțiva Români în Parlamentul din Budapesta. Nu a trecut însă mult și ei n'aũ putut să stea, alături cu Maghiarii, cari le închideaũ gura cu violință și fără simț de echitate. Ei aũ fost siliți să iasă din Parlament.

Ce aũ făcut Maghiarii de la 1848 încoace?

Maghiarii aũ ȃis : — Transilvania să se unească cu Ungaria, și amândouẽ țerile să facă un singur stat. Româniĩ nu s'aũ împăcat cu această idee, căci se temeaũ că nu era vorba numai de această unire. Ce aũ făcut Maghiarii după ce aũ unit Transilvania cu Ungaria? Fie-care crede că ȃnteiul lucru trebuie să fi fost — să aibă amândouẽ țerile aceleași legi, de vreme ce se confundase într'o țară. Nu s'aũ petrecut însă faptele ast-fel.

În Ungaria propriũ ȃisă, unde Maghiarii sunt mai compacti și mai numeroși, Maghiarii ș'aũ dat legile cele mai liberale. Pentru Transilvania, unde Româniĩ sunt mai numeroși, s'aũ menținut legile absolutistice, însă nu legile ale absolutismului egal pentru toți, ci ale unui absolutism întors în contra Românilor. În Ungaria aȃi este

libertatea presei; în Transilvania valorează încă legea de presă a regimului stărei de asediū, și ea se aplică cu o rigoare inică și cu o violință barbară. Altă lege electorală este în Ungaria, alta în Transilvania, și aci Maghiarii au cumpănit' o astfel, în cât censul în Transilvania este mai urcat decât în Ungaria, înlăturând prin aceasta pe foarte mulți Români de la drepturile politice. Maghiarii nu s'au mulțumit însă cu atât: ei au creat astfel de cercuri electorale, ca orî și cum s'ar întoarce Români să fie majorizați de Maghiari. Cercuri mici maghiare dau mai mulți deputați: cercuri mari române, unul singur.

Afară de aceasta s'au creat cercuri electorale din sfărămături de cercuri românești alipite către cercuri maghiare mai mari la număr.

După ce Maghiarii au făcut aceste legi, în adevăr diabolice, căci trebuie să intri în toate amănuntele lor ca să poți pătrunde răutatea care le-a dictat: atunci au început a isgoni pe Români din serviciile publice, ocupând locurile vacante numai cu Maghiari.

În Ungaria cine nu știe limba ma-

ghiară, nu poate să se ducă la judecată, căci e sigur de a fi condamnat, are orî n'are dreptate. (*Aplause*). Mai mult, sunt magistrații, în districte românești, cari absolut nu înțeleg nici un cuvânt românesc, și cari ast-fel muncesc pe poporul român.

Românii plătesc contribuțiunii ca toată suflarea din Ungaria : însă nici o școală românească nu este întreținută de stat (*aplause*). Mai mult, școlile fondate de Români cu banii lor proprii, acele școli se închid de către guvern, dacă nu se învață într'ensele în limba maghiară. Românii plătesc contribuțiunii ca și cei-lalți cetățeni : iar biserica lor națională nu e subvenționată de stat.

Mai mult încă, pentru a fi siguri că magistrații vor înăduși glasul conștiinței, când e vorba de un Român, Maghiarii de fapt au desființat independința magistraților. Marele proces al Memorandului e o dovadă pipăită. Magistrații știu că orî-ce Român trebuie trimis în temniță și că cercetarea procesului e numai o comedie nedemnă.

Ast-fel s'a isbutit de gem temnițele Ungariei de Români, martiri ai Cau-

seî Naționale. Și ce temniți ! Ca cele din Siberia !

Ast-fel aũ crescut nemulțumirile, tot mai tari, și când aũ fost siliți Românii să iasă din Parlamentul din Buda-Pesta, atunci necesarmente aũ fost constrinși să se întrunească în afară de Parlament, ca să se consfătuiască ce este de făcut.

Această consfătuire a Românilor nu a plăcut Maghiarilor, pentru că ei se temeaũ ca Românii, cari tot răbdase neconținut, să nu se decidă a da la lumină nedreptățile de cari sufer, și să le facă cunoscute lumii întregi. Atunci ei s'aũ hotărît a pune apăsarea și nedreptatea lor sub umbra păceii europene.

Complotul maghiar era următorul : — Toată Europa dorește pacea ; pacea e asigurată Europei prin Tripla Alianță ; Austro-Ungaria e unul din membrii principali ai Triplei Alianțe ; Tripla Alianță având nevoie de Maghiari, ea trebuie să 'i lase liberi de a'și pune la cale cum cred și cum vor trebile interne ale Ungariei ; prin urmare, maghiarisarea fiind o cestiune internă, nimeni nu are a se opune ei, România mai puțin de cât orî și cine, ne-

având voce în areopagul european.

Ast-fel la umbra Triplei Alianțe și a păceii, Maghiarii au găsit mijlocul să desființeze, și, după credința lor, în cel mai scurt timp, națiunea românească din Ungaria, naționalitatea cea mai compactă, cea mai numărösă, cea mai cultă, cea cu puterea de rezistență, cea mai vie. *(Aplause)*.

Pentru că Maghiarii 'și dau socoteala de puterea culturală a Națiunii Române; pentru că au conștiință și știu că cei mai mari eroi ai Ungariei Huniade și Matei Corvin au eșit din Români: de aceea de Români s'au apucat mai cu seamă și mai cu violiță. *(Aplause)*.

Dar, chiar de aceea, Maghiarii au decis desființarea cu iuțeală a națiunii române, înainte ca o conflagrațiune europeană să se nască. Ei urzeau acest complot de distrugere a națiunii române, pentru că erau siguri de neimisciunea din afară și pentru că se credea adăpostiți de frica ce are toată lumea de o conflagrațiune europeană.

Executarea complotului s'a început cu asprimă, cu violiță, cu brutalitate. La adăpostul temerei generale de

complicațiunii aŭ inventat acea lege barbară a școalelor de copii, în virtutea căreia Statul are dreptul de a răpi din sînul familiei copiii de doi și de trei ani, pentru a'î deține în asiluri, al căror unic scop este ca să învețe limba maghiară și să uite limba maternă. (*Așa e!*).

La adăpostul simțimentului general de pace din întreaga Europă s'a organizat Liga culturală maghiară, care a strâns în scurt timp mijloace materiale colosale, ce se întrebuintează pentru a desnaționalisa și a maghiarisa. La adăpostul constelațiunii politice, care asigură pacea printre popoare, Maghiarii aŭ început cu procese politice și cu întemnițarea pentru toți acei, cari îndrăzneaŭ să deschidă gura întru apărarea existenței lor naționale, și aŭ mers în denegarea și în suprimarea justiției atât de departe, în cât aŭ strămutat curtea cu jurați din Sibiu la Cluj, fiind-că în Sibiu Sașii, conștiincioși și drepti, formaŭ majoritatea juraților, și în Cluj majoritatea era compusă de Maghiari fanatici, animați de ură neîmpăcată în contra naționalităților nemaghiare.

În asemenea împrejurări ce ați făcut Românii ?

Făcut'ați ca Maghiarii la 1848 ? Răsvrătitu-s'ați în contra împăratului și a împărăției ?

Cerut'ați și căutat'ați ajutor străin ?

Nu. Românii s'ați dus pacinici, liniștiți, plini de încredere și de fidelitate la suveranul lor, la împăratul-rege al Austro-Ungariei, și s'ați plâns lui, lui a căruia bunătate și inimă ei o cunoșteau de mult, s'ați plâns lui de nedreptățile și de călcările de lege ce Românii sufer de la concetățenii lor maghiari.

Iată crima Memorandului de la 1892, pentru care sufer astăzi atâtea bărbați români, pentru care sunt crunt lovite atâtea familii românești dincolo de Carpați !

Până la acest Memorand, cestiunea românească din Ungaria era puțin cunoscută în țara noastră. Simpatizam pentru Românii de dincolo, însă amănuntele suferințelor lor nu le cunoșeau de cât foarte puțini. Acei cari scieau mai bine ce se petrece erau tot Români din Ungaria, fugăriți de acolo și cari venise în Regat să caute adăpost și hrana vieții.

Imi veți permite aci o observațiune caracteristică, pentru a dovedi că nici o dată Români, nici în Regat nici în Ungaria, nu au hrănit irredentismul. De câte ori asupra lor maghiarii în contra concetățenilor lor Români creșeau, de atâtea ori mulțime mare de Români treceau Carpații și veneau la noi. Mulți Români culti și mai învățați au venit astfel în București și Iași, s'au răspândit în toată România, și ne-au învățat pe noi carte sufletească și carte românească. (*Applause*). Indată ce în Ungaria asprimile și violențele încetau, ei se întorceau la căminele lor, căci nu voiau să se despartă de națiunea lor, de patria lor. Imi aduc aminte de 1848, când cu urgia kossuthiană: au trecut atunci mulțime mare, între alții Barnuț, Laurian, Maiorescu. Chiar și mitropolitul Șaguna a fost silit să-și lase diecesa și să vie cu toți ai lui în Moldova. Indată ce Kossuth a picat, și a venit absolutismul din Viena, s'au reîntors toți în patria lor și au intrat în serviciul împărațesc. (*Așa e! Așa e!*) Astăzi vedem cu toți același lucru: O mare și neobicinuită țesătură de oameni de dincolo spre noi. Pentru

ce? Pentru că iarăși staă în grele
dile de apăsare și de nedreptate.

După ce Români s'aă dus la Viena
cu Memorandul, după ce s'aă dus în
capitala împărăției ca să se plângă,
în număr mare, de câte-va sute de
bărbați, aleși nu numai dintre con-
ducători ci din toate treptele sociale,
și mai ales din acea țărănime, care
la Români mai mult de cât la alte
popoare formează talpa casei națio-
nale, ce s'a întemplat?

Maghiarii s'aă înfuriat și aă deve-
nit și mai violenți: iar lumea nema-
ghiară toată a fost pusă în mișcare.
Cultura omenească constă tocmai în
solidaritatea popoarelor spre a o sus-
ține: iar baza culturii este dreptatea
— *justitia regnorum fundamentum*.
Când cultura omenească e atacată
unde-va, tresare Europa, care stă în
capul acestei culturii. Europa s'a in-
dignat de actele Maghiarilor. Și noi
Români din Regat am fost indignați
cu Europa întreagă. Nu puteam sta
nepăsători, nesimțitori la strigătele
Românilor asupriți din Ungaria! A-
ceasta ar fi fost o monstruositate!
(*Aplause*).

Iată cum a trecut Cestiunea Națio-

nală de dincolo de Carpați în Regatul român și a devenit aci o cestiune ardătoare.

Cestiunea Națională a făcut asupra noastră, a Românilor din Regat, o impresiune foarte mare. Dacă ar exista dincolo de Carpați numai 300,000 Români, eu cred că agitațiunea produsă la noi de nedreptățile ce ei sufer, ar fi fost redusă la o simplă compătimire cu suferințele lor; dar când e vorba de desființarea și de maghiarizarea a 3 milioane de Români, a jumătate populațiunei Regatului nostru, atunci ne cutremurăm noi, ceșii de aici, căci ne dicem: — când va fi cu putință ca trei milioane de Români să fie desființați dincolo, atunci și pentru noi pericolul desnaționalisărei a luat un corp palpabil. Ați, credem, că nu e putere omenească, care să poată desființa neamul românesc, și sprijinim această credință că nu numai am resistat secolii întregi în contra încercărilor de asemenea natură, dar am ieșit mai viguroși, mai întăriți din aceste încercări. Când însă vom vedea a treia parte din neamul nostru îngenuchiat și desființat, atunci va intra în noi îndoiala, și îndo-

iala slăbește, și slăbiciunea e sfârșitul. Vedem însă și pipăim astă-dzi că pericolul de maghiarisare de dincolo de Carpați a adus întreg neamul românesc în grea cumpănă. Ne temem de pericolul care poate să ne ajungă pe noi, când planurile maghiare vor ieși la capăt. (*Aplause*). Avem noi Români din Regatul nostru simțimentul că atunci când va suna clopotul de moarte pentru cele trei milioane de Români din Ungaria, și clopotul de moarte al nostru a sunat. Același simțiment îl au și Români din Ungaria, că desființarea Regatului român este și desființarea lor.

Știm că sunt oamenii cari 'și bat joc de aceste simțimente: dar pentru acești oameni nu este nimic sfânt în lume. Ei își bat joc de Dumnezeu, de omenire, de națiunea căreia aparțin, și de ei înșiși

În această cugetare reală a pericolului, ce amenință Regatul și neamul românesc: unde există irredentism? unde există Daco-Românism? Nimeni dintre noi nu ȳice: să luăm Transilvania. Nu o ȳicem: pentru că noi am fost tot-d'auna oameni cumpăniți.

Nici o dată nu am fost fanfaroni

și nici o-dată nu am neliniștit lumea cu fanfaronade. Noi am aspirat și am voit să avem o țară liberă ca să ne dezvoltăm și să ne cultivăm, ca să fim și să rămânem aceia ce am fost tot-d'a-una : sentinela neadormită a civilizațiunii în orientul sudic al Europei. Noi nici o-dată nu am turburat pacea Europei, căci aveam și avem conștiința că sub scutul păcei am crescut, că sub scutul păcei am asvirlit de la noi departe umilința trecutului și am devenit un Regat respectat, pentru că, element de dreptate, de ordine, de pace, de cultură, garantăm și noi Europa în contra frământărilor, cari strică pacea și produc răsboaie, de cari noi cei d'ânteiu avem teamă. Noi suntem Stan Pășitul și cunoaștem bine realitatea fabulei Lupului, care acusa pe miel că'i turbură apa. Noi nu am turburat, nu turburăm și nu vom turbura apa nimănui.

Dar și alții să nu turbure apele noastre. Suntem simțitori și noi, micî cât suntem, la aceasta, căci simțitori suntem și noi la tot ce pune în pericol existența noastră. Un simțiment, mai mult, o convingere stă înrădăcinată în inimele noastre, și a crescut

și s'a întărit, — ca nouă, Statului celui mic, fie-care părticică de pământ al nostru trebuie să ne fie îndecit de scumpă, și că n'avem nici o părticică de dat, pentru că de fie-care părticică de pământ al nostru este legată existența noastră. (*Aplause*). Avem însă ca corolar încă un alt sentiment, o altă convicțiune, că nici o părticică din neamul nostru nu trebuie să piară, căci fie-care părticică care piere pune în pericol neamul întreg. (*Aplause*).

De aci o convingere în toate inimile oneste : să nu se facă diră prin barbă nici pentru pământ, nici pentru neam. (*Aplause*).

De aceea, de câte-oră un pericol amenință pe Români, din orice parte el vine, de atâtea oră suntem îngrijiți, sguđuiți.

S'a ȃis și se ȃice de necunoscători sau rău voitori, — că la noi este Irredenta. În Italia, Irredenta însemna recuperarea de provincii întregi; la noi Cestiunea Națională este apărarea existenței noastre în contra amenințărilor din afară.

Diferința sare la ochi. (*Aplause*).

De ce ne temem de Rusia? Pentru

că așa merge dicătoarea, că Rusia, mare și puternică, vrea să meargă la Constantinopole, vrea să meargă din țara unde sunt 8 luni de iarnă, în țara unde sunt 8 luni de vară; pentru că Regatul nostru este trecătoarea spre acest scop; și că ne temem că din trecătoare să nu'și facă proprietate, de aceea, de câte ori izbucnea un război între Ruși și Turci, eram îngrijați foarte.

Ađi, un pericol mai iminent de cât acela ne amenință. Atunci, când cu războaiele ruso-turce, ne-a ajutat mult, foarte mult, pozițiunea noastră, la gurile Dunărei, unde sunt interese mari europene în joc. Când Rușii făceau un pas înainte, toate puterile săreau și le țineau calea. Dincoace însă, despre Ungaria, pericolul e mai mare și mai iminent; pentru că el este acoperit și vine tocmai dintr'o parte, de unde nu credeam că va fi vre o dată pericol pentru desființarea neamului românesc. (*Aplause*).

Maghiarii se cred și astă-đi în veacul de mijloc, și amețesc la zângănitul pintenilor și la scosul săbiei. Ei și astă-đi au mai mare încredere în sabie și foc, de cât în puterea civi-

lisațiunei omenești. Ei și astă-đi nu pot înțelege, că Ungaria poate esista ca stat poliglot, și că dreptatea și e-citatea daū statelor maī mare putere de cât arbitrariul și violința.

Maghiarii și astă-đi se socot în veacul de mijloc. Moldova și Valahia nici o-dată nu aū fost supuse Regatului Ungariei. În diplomele lor însă, Maghiarii consideraū Moldova și Valahia ca țeri alipite de Ungaria. Când vor fi maghiarisat pe cele trei milioane de Romāni, e cert că a tunci vor prinde curaj, vor scoate pergamentele lor și vor aplica aceea ce deja mulți scriitori ai lor reclamă: realizarea diplomelor lor și a țelului ce ele conțin — întinderea Regatului Maghiar până la Marea Neagră.

Nu este dar pericol de existența Regatului nostru, și a neamului nostru, care astă đi vine de la Maghiari?

Se naște intrebarea: în asemenea circumstanțe ce trebuie noi să facem? Această intrebare este în gura tuturor. În tot cazul nu putem să lăsăm pe frații noștri de dincolo să piară, fără să ridicăm glasul nostru. (*Aplause*). Nu putem să nu rădicăm și noi glasul nostru, când ei strigă :

— Ne strivesc ! ne desființează Maghiarii ! și când vedem că strigătul lor e o realitate, care 'ți sfâșie inima. Cum să nu rădicăm și noi glasul cu toată lumea cultă și să dicem: Dreptate pentru cei oprimați ! Să nu mai fie în Ungaria fără de lege, legea ! Să nu se mai schingiuiască poporul Român, care nu cere, de cât dreptate !

Dacă n'am fi Români, dacă am fi un stat de altă limbă, dar vecin cu Ungaria, încă acest simțiment ne ar agita inimile ; dar oare nu suntem Români și noi, și nu știm cât noi înșine am suferit veacuri de schingiuire și de nedreptăți, în cât ne înfiorăm numai la aducerea aminte a celor pătimate?! Aparținând de bascină Europei culte, putem oare sta impasibili și nepăsători la această esecutare a o treime a neamului românesc? Am fi o mortăciune, dacă am șede impasibili ! (*Aplause*).

Să vedem acum în ce constă neleguirile, violințele, arbitrariul, astăzi la ordinea zilei în Ungaria.

Voi face un catalog scurt, care va convinge pe orî-ce om drept și cu simțimente crescinești, că ceea-ce se

petrece în Ungaria în contra Românilor este înfiorător.

De la 1884 și până la 1894, în timp de 10 ani, s'a făcut Românilor, pentru că cer egala îndreptățire cu concetățenii lor Maghiari și 'și apăra drepturile garantate prin legile existente, 41 de procese politice, în cari au fost implicați 79 de acușați, cari au fost condamnați de tribunale, exclusiv maghiare, la 52 ani de temniță ordinară. Așa au avut Eugeniū Brote și Popa Neacșu câte 10 procese, Balteș 8 procese, Părintele Lucaciū 5 procese, Ioan Slavici 4, Aurel Murășeanu, Pop Păcuraru, Albini, Rusu Sirianu câte 3 procese, Aurel Popovici 2 procese, însă cu condamnare de 4 ani de temniță, Preotul Macaveiū 1 proces cu un an și jumătate de temniță, care l'a și dus imediat în mormânt.

Cine sunt amestecați în aceste procese? Toate clasele sociale. Preoții cei mai distinși din orașe și din sate sunt luați cu droaia, trimiși la judecată și de acolo în temniță.

Dar cel puțin aceste temniți sunt ele oare temniți pentru condamnați politici? Căci, domnilor, adesea bărbații politici din temnițe nedrepte și

de la spânzurătoare aŭ mers de s'aŭ aședat pe fotoliurile ministeriale.

Să 'mî dați voe să vă citesc o descriere de ceea-ce este o temniță maghiară. Ea provine de la unul care 'i-a gustat dulceața.

Iată ce este temnița politică maghiară :

«Pentru întreaga Transilvanie există «numai o singură temniță ordinară, «cea de la Cluj, — în care se inter-
«nează *condamnații politici*.

«Regimul penitenciar d'aci este :

«Condamnații / pentru crime ordi-
«nare (omor, asasinat, jaf, furt, fals,
«etc) sunt ținuți mai mulți inși în a-
«ceeași celulă.

«Osândiții politici nu sunt excepți-
«onați nici dênșii de această regulă.
«Ast-fel: *Septimie Albin* a fost ținut
«șapte luni în același loc cu cri-
«minalii ordinari; *Rusu Șirianu*, *An-
«drei* *Baltes*, *Aurel Popovici*, *Popa
«Necsa*, și peste 40 preoți și învățatori,
«osândiți în procesele de presă ale
«*Tribunei*», de asemenea aŭ stat luni
«de zile la o-l'lată cu criminalii or-
«dinari. Tot așa și părintele *Dr. V.
«Lucaci*», care puțin a lipsit, și 'și

«perdea lumina ochilor, căci fusese
 «internat, la Sătmar (Ungaria), într'un
 «loc cu un ucigaș, bolnav de ochi.
 «Când părintele Lucaciū a fost în ajun
 «de a-și perde vederea, l'aū dus și
 «l'aū internat în temnița *ordinară* de
 «la Budapesta. Acolo a stat *9 luni în*
 «*temnița ordinară*.

«Carcerul, în care sunt ținuți atât
 «osândiții ordinari cât și cei politici,
 «este la fel: de șapte pași lungime
 «și cinci pași lățime; înălțimea un
 «metru și jumătate; ferestrele, cu du-
 «ble gratii, sunt mici, înalte, în cât
 «nu se poate vedea nimic afară. Intr'o
 «asemenea celulă sunt câte 5—7 de-
 «ținuți. Paturile de scânduri, o saltea
 «de paie, și o pătură (groasă) pentru
 «acoperit. Perină nu este. Latrina (un
 «ciubăr acoperit cu o scândură) este
 «înlăuntru, în zidul carcerei, de unde se
 «ridică în fie-care zi o-dată dimineața,
 «spre curățire. Ea răspândește un mi-
 «ros nesuferit, și dăunător sănătății.

«Toți osândiții sunt duși la ateliere,
 «unde lucrează de la orele 5 dimi-
 «neața până la 6 seara.

«Osândiților în procese politice, la
 «cerere, Tribunalul are drept a le ierta
 «munca în ateliere.

«Cititul jurnalelor, fumatul și orî-ce
«băutură spirtoasă nu li se iartă.

«Mîncarea este: 700 grame pîne
«neagră și fiertură o-dată pe ȃi, la a-
«mează; cantitatea o ceașcă. Dumineca
«li se pune în ceașcă, între cartofi,
«fasole, varză etc., cîte o bucată de
«carne.

«A scrie acasă li se iartă o dată în
«două săptămîni. Tot așa cu vizitele:
«se permit o-dată în două săptămîni.
«Pentru osândiții politici, procurorul
«poate însă permite cînd vrea. Visita
«se primește în cancelaria Inspecto-
«rului de temniță, care este și el de
«față.

«Cine se abate de la regulamentul
«temniței, se pedepsește disciplinar:
«singur într'o carceră, fiare la gât,
«apoî pe mîini și picioare, și post,
«nu i se dă de cît pîne și apă. In
«cas de recidivă la nepăzirea regula-
«mentului sunt ținuți în carceră, unde
«patule o simplă scîndură, ba chiar în
«carcera neagră, unde pat nu e de loc».

Iată, Domnilor, sub ce regim trăesc
Românii din țara ungurească.

Dar nu e numai atît.

Acum cîte-va luni părintele Lucaci,

condamnat la 5 an închisoare, pentru că s'a dus, în 1892, la împăratul cu Memorandum, a fost condus din temniță la o nouă judecată și la acea judecată a fost din nou condamnat la șase luni de temniță ordinară, după ce mai înainte suferise deja un an și jumătate de temniță. În totul Părintele Lucaciū a fost condamnat la 7 ani de temniță.

La ultimul proces din 22 Septembrie trecut, s'a întâmplat un fapt de o inițitate revoltătoare. Tribunalul din Szatmar a luat următoarea decisiune: — Lucaciū e oprit a răspunde tribunalului în altă limbă de cât în cea maghiară,—pentru că Lucaciū nu s'a supus la acest verdict, i se ia cuvântul,—pentru că nici după ce i s'a luat cuvântul, Lucaciū nu s'a conformat verdictului, el se declară de cerbicos (îndărătnic) și i se ia dreptul de apărare, — și pentru că Lucaciū e lipsit de dreptul de apărare, i se de-neagă și dreptul de a produce dovezi și martori pentru a dovedi inocența sa.

Nu este acest verdict un act de barbarie? În care țară din lume și în ce timpuri vre o dată un acusat a fost

lipsit și lipsit în așa mod de dreptul de apărare?

Dar, mai departe. Mai înainte de a fi puși Români sub judecată din cauza ducerii lor la Viena, ce au făcut Maghiarii? Infuriați că Români au îndrăsnit să se prezinte la Impăratul lor, Maghiarii din Turda au devastat ca niște sâlbatici casa Doctorului Rațiș, președintele Comitetului Național Român din Ungaria, și Maghiarii din Oradia-Mare au devastat Episcopia și Seminariul.

Dinaintea acestor acte de vandalism guvernul cu agenții săi au stat nepăsători. Nu s'a mișcat nimeni, nici să împedice vandalismul, nici să'l pedepsescă! (*Așa e! Așa e! Așa e!*).

Iată, domnilor, cum Cestiunea Națională a trecut din Ungaria hotarele Regatului Român. Strigătul fraților noștri — *ne ucid Maghiarii*, a trecut munții. Și după ce a trecut munții, ea a devenit și la noi o Cestiune Națională de prima ordine, fiind-că am căpătat toți, câți păstrăm numele de Român, convicțiunea că boerii noștri, cari astăzi sunt la putere, n'au inimă românească și nu simțesc ro-

mănește, ci trădaū Cestiunea Națională. (*Aplause*).

Aci, domnilor, trebuie să vorbesc și despre partidul nostru, despre partidul Național-Liberal, fiind-că acușatiunea, pe care boerii o răspândesc cu profusiune, pe care Maghiarii o produc dilnic în contra Regatului Român, este la adresa partidului Național-Liberal. Se dice că partidul Național-Liberal este plin de grandomanie și că din grandomania lui s'a născut Cestiunea Națională, menită a turbura pacea Europei.

Partidul Național-Liberal n'a fost nici o-dată irredent sau daco-român, precum nu este nici astă-dî. Boerii, și în trecut, ca să scape de Ion Brătianu, l'a acusat dinaintea Europei ca turburător al păcei; tot prin Cestiunea Națională au vroit să'l facă imposibil ca conducător al națiunei. Ei răcneaū și scrieaū în țară și peste hotare — de abia Români ș'aū rădicat capul și au început a trăi, și au început să fie obraznici, să strice rânduala dreptului internațional și a stateloresistente. Aceléși acusări și acum.

În privirea Irredentei am dis în anul trecut în Senat următoarele :

«Ceea ce e important este, ca nici «un Român cu mintea teafără, cu «conștiința clară către patrie și către «neam, să nu se lasă a fi amăgit un «singur moment de *cursele ce se în- «tind neamului românesc întreg și re- «gatului român în particular prin ju- «căria periculoasă a irredentei».*

Se poate cine-va exprima mai clar și mai limpede? Am spus tot atunci și cauzele, și anume pentru că dacă am vrea să luăm Transilvania, ar trebui mai întâiu să distrugem Monarhia austro-ungară, care nu se poate distruge de cât prin un război general, și pentru că într'un război general, iscodit și pus în mișcare de noi, capul nostru se va sparge mai înainte de capul altora.

Dar de un an de zile, cine întoarce și restoarce Cestiunea Națională ? Cine o denunță ca un pericol general ? guvernul român în conglăsuire cu guvernul maghiar. (*Aplause*).

Guvernul român susține cu agenții lui și trimbiță *urbi et orbi*, în toate părțile, că Cestiunea Națională este identică cu Irredenta și cu Daco-Românismul. Agenții guvernului român din redacțiile diarelor din Pesta, din

Viena, din Berlin, din Frankfurt, din München, din Paris, din Londra și din Roma nu aș în pana lor alta, de cât — Irredenta, Daco-românism, agitat și întreținut de partidul național liberal. Toți strigă : — Naționali-liberalii sunt perturbatorii Europei.

Voiu cita câte-va linii ale unuia din trîmbițașii aceștia, pentru ca să vedeți ce miserabil complot se urzește, și cu ce miserabilitate e condusă de scribii plătiți și năimiți ai guvernului boeresc. Unul din scribi, cu numele Hans Kraus, a trimis în Iulie trecut la diarele din Buda-Pesta și din Viena o corespondință, în care vorbește despre demonstrațiunea studenților la statua lui Mihaï Viteazul. După ce denunță această demonstrație ca irredentă, scribul guvernului sfirșește ast-fel : «Fără a intra în a-
«mănuntele împrejurărilor, cari aș
«tras după sine că Mihaï Viteazu a
«stors Transilvania de la slăbănogul
«Rudolf II, constatăm că acest fapt
«a fost de ajuns șovinistilor panro-
«mâni pentru a proclama ca patron
«al lor pe Mihaiu Viteazu, care în
«realitate nu a fost alt-ceva de cât un

«condottier ambițios și întreprindător, iar nu un eroi național».

Iată cum apără guvernul român, interesele românești.

Din șiare acuzarea de irredentism a trecut în cercurile oficiale. Cancelarul imperiului austro-ungar, a declarat dinaintea delegațiunii Ungare: —«că numirea **generalmente** întrebuintă pentru agitațiunea din România **este România irredentă**».

Oare când vedem producându-se asemenea acușățiunii nedrepte, nu suntem în drept a întreba:—este just ca să fim pe nedrept acușăți? Este just ca ministrul unui mare imperiu să ne acuse în fața lumii de un ce neesistent?

Și în fața acestor nedrepte acușățiunii, nu suntem noi în drept să spunem că denumirile de irredentă și de Daco-românism nu sunt plăsmuite de cât numai cu scopul ca să sperie cu dênsele Europa, ca, rădicând opinia Europei în contra Românilor, Maghiarii să poată mai departe brutalisa pe Români din Ungaria pentru a 'i maghiarisa mai iute și mai ușor? Apoi dacă amicia statului Român este necesară Austro-Ungariei, se cuvine

oare să fim denunțați ca distrugători ai păcei europene? Ast-fel se cimentează prietenia dintre două state?

Când Ion Brătianu era la putere, boerii acusaă pe Ion Brătianu, că trădează interesele statului Român, pentru că el era cu Tripla Alianță: acum tot boerii spun că naționaliî-liberalî, urmași ai politiceî inaugurate de Ion Brătianu, încurcă interesele Regatului român, pentru că combat Tripla Alianță.

Naționaliî-liberalî, cu Ion Brătianu în cap, aă fost tot-d'auna simpatici Triplei Alianțe, pentru că Tripla Alianță a dovedit în timp de douăzeci ani că ea este păstrătoarea păcei și pentru că pacea, atât de necesară tuturor, este mai necesară încă tēnerului nostru stat. Noi știm bine că pacea asigurată ne întărește și ne asigură și viitorul nostru! De aceea Ion Brătianu a fost tot-d'auna simpatic Triplei Alianțe! De aceea partidul național-liberal, după moartea nemuritorului său șef, în aceleași credințe a rămas statornic.

Dacă noi în adevăr am fi dorit imperiul Daco-Român, dacă am fi dorit să ne lățim dincolo de Carpați și

dacă în țară ar fi existat o asemenea tendință, atunci am fi vădit ce vuet mare ar fi făcut Maghiarii. Inșă ei singuri nu cred lucrul acesta. Chiar contele Kalnoky recunoaște că aceste acuzări sunt nedrepte. Iată ce a dis în Delegațiunii, după ce a denunțat Europei pe Naționaliș-Liberali ca turburători, pentru ca să pună cu aceasta propteli guvernului nostru boeresc :

«Irredentismul este o fanfaronadă, «o aberațiune bolnăvicioasă; ideea «incorporării Transilvaniei nu poate «neliniști pe nimeni, *căci toate pre-* «*misele unei atitudinii agresive lip-* «*sesc.*»

Apoi, dacă lipsesc premisele unei Irredente, cum poate să susțină cineva că există Irredentă, că există o mișcare irredentistă! (*Așa e! Așa e!*).

Dacă nici premisele unei Irredente nu există printre Români, cum a putut guvernul nostru din București să dea guvernului din Buda-Pesta asigurări, că *Cestiunea Națională, e identică cu Irredentism, și că în contră 'i va lua măsuri hotăritoare și energice?* (*Așa e! Așa e!*)

Explicațiunea acestei purtări e sim-

plă, dar tot-odată îngrozitoare. S'a denunțat poporul Român și mai ales poporul din Regatul Român, că se ispitește a turbura pacea europeană, că se face creator de complicațiuni europene. Se denunță aceste pentru a asmuți Europa în contra noastră, ca pe urmă să poată Boerii maghiari maghiarisa pe Români din Ungaria, iar Boerii noștri să'și îndeplinească planul lor de desființare hotărîtoare, de drept și de fapt, a libertăților publice. În scurt: în Regatul nostru strivirea cu desăvârșire a libertăților și întronarea temeinică a arbitrarului; în Ungaria, strivirea și desființarea Națiunii Române, maghiarizarea ei cu persistință. (*Așa e ! Așa e ! Așa e !*).

Calomnia devine din zi în zi mai îndrăsneată. Minciunile cele mai patente se răspândesc cu profusiune. Se crede că tot vor prinde ceva denunțările, calomniile și minciunile. Se crede că atunci opiniunea publică europeană, care privește ororile maghiare, precum privea odinioară ororurile din Bulgaria, va deveni favorabilă Maghiarilor și va aproba loviturile date Românilor, indicați de Ma-

ghiară și de Boeră ca perturbatoră a liniștei popoarelor. Atunci liberi vor fi Maghiarii a maghiarisa din respu-teră, pentru ca complicațiunii reale europene să afle poporul român în- genunchiat, și Maghiarul încălicat pe întreg neamul românesc pentru a'și îndeplini misiunea în Orient.

Cine vre-odată dintre Români din Regat a căutat să revoluționeze pe Români din Ungaria? Care Român din Ungaria a voit vre-o dată să se deslipească de imperiul austro-un- gar? Noi știm că Maghiarii s'aŭ re- voluționat nu odată. Știm că Maghia- riă aŭ profitat de oi-ce împrejurare nenorocită a imperiului, ca să'i smulgă dreptul de a munci cele-l'altă popoare nemaghiare. (*Aplause*).

Tripla Alianță însă a fost creată pentru a menține și a asigura pacea europeană; ea nu a fost creată pen- tru a da în mâna Maghiarilor o armă, cu care să înădușe, să zdro- bească, să desființeze poporul român. (*Aplause*).

Când aceasta ar fi ținta Triplei Ali- anțe, atunci ea ar fi un instrument de distrugere, de nedreptate, de ini- citate. Nu am auđit nici n'am citit,

că Impărații și bărbații de Stat, cari
 au dat naștere acestei lige a păcei,
 să o fi conceput pentru a pune fun-
 damentul unei ere de nedreptate și
 de oprimare, cerând apoi încă ca
 Românul din Regat să incuviințeze
 nedreptățile ce se fac Românilor din
 Ungaria, să ajute pe Maghiarii în des-
 ființarea Națiunii Române din Rega-
 tul Sfântului Ștefan. O ast-fel de Ligă
 ar fi monstruoasă și Tripla Alianță
 s'a dovedit până acum ca o bine-fa-
 cere pentru popoarele europene. (*A-
 plause*).

Ceea ce pretind astăzi Maghiarii de
 la Tripla Alianță, n'au cerut'o nimeni
 de la noi. O asemenea pretențiune
 astăzi apare pentru întâiași dată.

Când a fost Ion Brătianu la Liva-
 dia, ca să se convingă, dacă Rușii au
 în adevăr intențiuni rășboinice și să
 lămurească cari sunt intențiunile lor
 față cu România, el a ȳis Rușilor:—
 puteți să vă rășboiți cu Turcii, dar pe
 noi să ne lăsați în pace și dacă e
 vorba de trecătoare, trebuie să vă în-
 voiți cu noi. Rușii, puternicii Ruși, au
 căutat să ocolească dificultatea, dar
 când Ion Brătianu le-a ȳis cu decisiune:
 —că vor trece peste cadavre de creștini

pentru a libera pe alți creștini, atunci s'aũ muiat și aũ încheiat cu noi tratatul, care era deja e o recunoaștere a independenței noastre. (*Aplause*).

Și atunci eram încă sub suzeranitatea Porții. Dar am arătat atunci chiar că România nu e, după dicētoarea populară—un sat fără câini. Astă-đi însă, când am devenit independinți prin propriile noastre forțe, prin munca și vitejia noastră, să devenim oare de bună-voia noastră casapii fraților noștri de peste Carpați? Aceasta nu se poate! (*Aplause*).

Boerii acusaũ pe Ion Brătianu de Irredentism și că e cu Tripla Alianță. Aceiași boeri ne acusa astă-đi pe noi tot de irredentism și că suntem inimi ai Triplei Alianțe. Atunci când trăia Ion Brătianu ca și acum când sunt la putere, boerii aũ fost cu capul pe tupsie. Atunci ei erau vrăjmași neimpăcați ai Triplei Alianțe, iar astă-đi ei se fățarnicesc că sunt cu Tripla Alianță, în momentul în care Maghiarii se încearcă a se servi de ea pentru a desființa pe Românii din Ungaria și a pune în pericol viitorul Regatului Român. Același joc, aceeași purtare — lipsă de simțiminte națio-

nale, lipsă de înțelegere a intereselor neamului românesc.

Acum, că ei cred că Tripla Alianță este un mijloc de a zugruma neamul românesc, boerii mor de iubirea Triplei Alianțe ! (*Aplause. Așa e!*)

*

Să examinăm dacă toate câte le-am ținut, au o basă reală. Toate trebuie dovedite. Trăim în momente grave, importante pentru Regatul nostru. Trebuie să clarificăm situațiunea, pentru ca, cu mintea luminată, să luăm decisiunile noastre despre calea de urmat. (*Aplause*).

La finele lunii Noemvrie a anului trecut, Președintele Ligei Culturale, Domnul Urechiă, a întrebat pe guvern : — «*ce pași a făcut guvernul nostru, pentru a convinge pe cei de la Budapesta că sunt neadeverate acușățiunile, cari se aduc mișcărei noastre, că este irredentistă și neamică Ungurilor ?*»

În loc să enumere ce pași a făcut, după cum îl întreba Domnul Urechiă, iată ce a răspuns ministrul Alexandru Lahovari. Mai întâi a ținut :—«este o greșală și este un pericol de a face din *Cestiunea Transilvaniei* un obiect

«de *agitațiune zadarnică*; este o crimă «de a face dintr'ânsa o *armă politică*».
— Audiți, Domnilor! Pentru ministrul Lahovari există «Cestiunea Transilvană» nu Cestiunea Națională, fiindcă saū nu știe, saū a uitat, saū îi este indiferent, că sunt Români nu numai în Transilvania ci și în alte părți ale Ungariei.

Dar știința, cunoștința și simțimintele naționale, există ore când se pretinde că *Cestiunea Națională este o agitațiune zadarnică, o armă politică criminală*? Agitațiune zadarnică este, când noi simțim durere în inima noastră, că frații noștri sufer martiriul? Armă politică este, când înălțăm glasul nostru pe lângă glasul lor, ca să audă și Europa și toate popoarele ce sălbătăciilor se petrec în Ungaria? (*Aplause*).

Maī departe dice Ministrul Lahovari: «In paguba tutului (din Regat și din Ungaria) se *agită* cestiunea «Transilvaniei — în mod *inoportun*, «*fățarnic și neleal*, — devenind astfel România un *element turburător*, «iar nu un *clement de pace în Europa*».

Nu este aceasta o denunțare formală a României în fața Europei? (*Aplause*). Făcută de cine denunța-

rea? De însuși ministrul țerei! Când s'ar face numai de Hans Kraus această denunțare, ea nu s'ar prinde. Aceasta o știa Ministrul. De aceea a făcut-o însuși el, căci știe bine că, atunci când vine el, Ministrul țerei, care trebuie să apere drepturile și interesele națiunii, când vine el însuși și denunță, atunci denunțarea își va avea efectul, va fi creșută, (*Voci*: trădător, trădător).

Să pășim mai departe. Ce idee avea Ministrul Lahovari despre suferințele Românilor de peste Carpați? Iată propriile lui cuvinte: — «Nu putem ști până la ce punt toate acele «lucruri (maltratările brutale, temnița, «dărîmarea de case de către o mulțime sălbatică și violentă) sunt adevărate, și eu cred că cel puțin violențele de stradă nu pot să se petreacă nici cu permisiunea, nici chiar «cu îngăduirea guvernului din Budapesta». Aci editorul din Sibiu pune notița — «Atât mă lipsea», — adevărat să încuviințeze guvernul cudecret regal toate sălbătăciile Maghiarilor.

Dar să vedeți cum se face ministrul Lahovari avocatul fără perdea al Maghiarilor, și cum nu se sfi-

ește a 'și vădi simțimintele antinaționale: — «Pot să o afirm și sunt sigur «de aceasta. Nu trebuie să exagerăm «nimic. Știu foarte bine că autoritățile locale au căutat să împedice «faptele, poate nu cu destulă energie, și a urmărit și pe făptuitorii». Și la această aserțiune, iarăși editorul din Sibiu face un parentes. «Domnul Ministru de Externe și-ar fi «câștigat mulțumirea tuturor, dacă ar «fi știut să ne spună cum făptuitorii «aū fost urmăriți și pedepsiți». In adevăr, nici unul din făptuitorii vandalismelor de la Turda și de la Oradia Mare nu aū fost nici urmărit, nici pedepsiți. Ministrul român însă a căutat cu un neadevăr să acopere pe Maghiari dinaintea lumii. Pe Români îi calomniază, și pe Maghiari îi scuză și 'i disculpă. (*Așa e ! Așa e !*)

Dar simțea că sare un hop greu, și i se oprea vorba în gitlej de grea ce era, și atunci a căutat să o sfirșească iute, și a exclamat: — «*Acesta este un incident iritant, asupra căruia «e inutil să insistăm... E vorba numai «de sistemul guvernului unguresc de a «căuta să desnaționalizeze pe Români «din Transilvania». Auțiți ! Ministrul*

Regatului Român ne dăce, cu sânge rece și îngâmfare: — ce atâta vorbă pentru un lucru atât de mic și fără de interes: desnaționalizarea Românilor Transilvăneni! Nu e aceasta o monstruositate! un cinism ne mai auđit!

Când 'i-am ąis în Senat, că noi nu putem fi nepăsători în Cestiunea Națională, ce a răspuns Alexandru Lahovari? Citez iarăși propriile lui cuvinte: — «Aceasta este o cestiune de *«sentiment personal iar nu de atitudine politică. Este evident, că nici un Român nu poate să fie nepăsător pentru oamenii de neamul lui, chiar pentru supuși streini, în contra cărora se încearcă—după spusa d-lui Sturdza—aceste persecuțiuni în scop de desnaționalizare».*

Va să ąică ministrul Statului Român, acela care e pus să privegheze interesele țerei și ale națiunei, acel ministru, în ąiua de 29 Noembrie 1893, nu era convins că există persecuțiuni din partea Maghiarilor în contra Românilor. Și Comitele Kalnoky în anul acesta sprijinește pe d-nul Lahovari, ąicând: «Organe distinse din presa europeană au făcut să creadă că Ro-

«mâniî din Ungaria sunt oprimaţi.» Vedeti? Primul ministru al Austro-Ungariei şi Ministrul de Externe al României sunt de acord întru a declara, «că Româniî din Ungaria trăiesc ca în raiū».

Maî în urmă Alexandru Lahovari, plin de entusiasm fanariot, rădică glasul şi detună în Cestiunea Naţională ast-fel : — «Violinţa, exageraţiunea şi nedreptatea sunt un esces la «statele cele mari şi o nebunie demnă «de dispreţ la cele slabe». In ochii d-lui Alexandru Lahovari, Cestiunea Naţională este o nebunie care nu merită de cât dispreţ.

S'a maî audit vre-o dată în ţară la noi asemenea cuvinte de batjocură în contra ţerei şi a neamului românesc ? Şi ca să încheie în mod plastic, compară Cestiunea Românească cu autonomia Irlandei.

Dar Ministrul, entusiasm de actele Maghiarilor, se înălţa la ditirambe profetice ! După ce a denunţat lumei Irredentismul Românilor, după ce l'a denunţat ca periculos pentru pace şi inamic al Triplei Alianţe, după ce a declarat că nu crede în barbariile maghiare, după ce scuză purtarea

Maghiarilor, după ce face și vorbește ca un adevărat funcționar Maghiar, iată cum prevede viitorul :

«Trebuie să avem încredere în *înțelepciunea și dreptatea* omenească. «De ce să nu credem că, mai curând «sau mai târziu, *această dreptate, această înțelepciune* vor lumina și pe «oamenii de Stat ai Ungariei, pe ziaristi, pe oratorii lor, că pasiunile «se vor răsiipi, urele se vor îmblîndi, «și *poate* că se vor lua măsuri pentru «a se îndulci legile și a împăca vrăjmașii?»

Aceste cuvinte Ministrul Român le dicea în 29 Noembrie 1893. După șase luni de zile, la 25 Mai 1894, se condamnă la Cluj, cu o singură și unică sentință, 14 bărbați din cei mai de frunte ai Românilor la 28 ani și 8 luni de temniță. Vina acestor bărbați era : că s'aun plâns la suveranul lor de nedreptățile ce sufer de la Maghiari.

Iată și ordinea cum aun fost condamnați la temniță : — Părintele Lucaciun pe cinci ani, Comșa pe trei ani, Coroianu pe două ani și opt luni, Doctorul Barcian, Doctorul Mihali, Patița și Preotul Domide, fie-care pe câte două ani și jumătate, venerabi-

lul Președinte Rațiū și Veliciū fie-care pe câte două ani, Suciu pe un an, și număi patru aū fost condamnați la închisoare de la un an în jos.

Dar furia nu s'a oprit aci !

De atunci s'aū intentat «*Tribunei*» de ce procese noui; în ultimul proces redactorul și editorul aū fost condamnați din nou la închisoare. De atunci Coroianu a fost tras în judecată ca falsificator de pașapoarte ; părintele Lucaciū a mai fost condamnat la jumătate an de temniță, iar «*Dreptăței*» de la Temișoara 'i s'a intentat de odată 29 procese politice.

Aceasta este înțelepciunea și dreptatea Maghiară, cu care Alexandru Lahovary căuta să ametească lumea Românească.

Dar Maghiarii nu s'aū mulțumit nici cu atât.

Nouă preoți și învățători aū eșit mai de-ună-și din temnițele, unde fuseseră închiși pentru că aū felicitat pe condamnații de la Cluj, și în locul lor, pentru același delict, aū intrat alți unspre-zece preoți.

Iată speranțele bine întemeiate ale ministrului Lahovary cum s'aū realizat. Iar în ziua de 22 Septembre, și

în care condamnarea lui Lucaciū se încheia pe 7 ani de temniță, «*Maghyar Hirlap*», diarul presidentului ligei culturale maghiare, cu care primarul capitalei și alți corifei ai boierilor au festivat pe pământul românesc, tipăria următoarea exclamație :

«Mare daună că instituțiunea salutară a tragerei în țeapă a eșit din «modă! Ce radical s'ar putea acum «deslega *cestiunea valahă*, și ce privești înălțătoare ar fi—capetele ves-tiților agitatori în vârful parului tri-color.»

Iată—prevedere de om de Stat! Iată—inimă de român! Iată—cum un ministru român 'și îndeplinește datoriile sale!

Cetățenii Români din Regat să tacă! să lase pe Maghiari să tortureze pe Români din Ungaria până ce 'i vor maghiarisa! Cetățenii Români din Regat să tacă! să nu ceară de la guvernul lor, ca acesta să se facă apărătorul confrăților lor maltratați, și să 'și facă datoria! (*Aplause*).

Ast-fel tratează guvernul nostru Cestiunea Națională. O tratează pe dânsa cum tratează toate cestiunile, agitat nu cum să fie satisfăcute interesele

noastre, ci cum să fie satisfăcute interesele streine; ast-fel că streinii se apără ei singuri și sunt apărați și de noi, iar noi rămânem fără apărați. De aceea, după mine, cei cari astăzi ne guvernează, nu merită numele de partid, ci sunt numai o coterie, fără alt țel de cât exploatarea pozițiunii lor de stat în folosul lor personal și momentan. Pentru dênșii e nimic ca să sugrume și să pună în pericol neamul românesc. (*Aplause*).

În anul trecut când am vorbit în Senat despre Cestiunea Națională, toți boerii au bătut din palme și au dis : de acum înainte siguri suntem că partidul Național-Liberal nu mai vine la putere, căci s'a compromis în streinătate, prin discursul lui Sturdza. Pare că'i ved, că acelaș imn de bucurie au să'l intoneze după cuvântarea mea de astăzi. Să luminez și această situațiune prin o declarațiune, care, sunt sigur, este în inima și mintea Domniilor-Voastre a tutulor.

Partidul Național-Liberal, ca fie-care partid politic bine organizat, doresce să fie la cârma țerei. El a dovedit însă, când a fost la putere, cât de înalt și cât de mare este țelul ce'l

pune activității sale ; el a dovedit că cunoaște cât de mari sunt datoriile sale către țară, către națiune, și a dovedit că înțelege a'și îndeplini aceste datorii. Partidul Național-Liberal nu râvnescă puterea ca să desființeze libertățile publice în Regat și să aplaude când Maghiarii sugrumă pe Români din Ungaria. Dacă condițiunea puterii este — să o exercităm în aceste direcțiuni ; atunci dic — nu dorim, nu vrem să venim la cârma statului nici o dată. (*Aplause*).

De câte ori partidul Național-Liberal a venit la putere, de câte ori a avut glas în această țară, nu a ajuns la putere decât în folosul țării și al națiunii. Nici o dată nu am venit la putere în contra țerei și a națiunii. Acesta este obiceiul boierilor. Să le lăsăm și de acum înainte acest obicei lor în toată întregimea lui. Partidul Național-Liberal nu a închinat nici o dată interesele țerei și ale națiunii dinaintea intereselor străine, când acestea erau opuse intereselor noastre. Puterea, pentru a trăda interesele naționale — aceasta e treaba boierilor. În asemenea condițiuni nu am dorit, nu am primit puterea nici o dată, și nici de

acum înainte nu o râvnim și nu o voim. (*Aplause*).

Dar să vedeți, Domnilor, cum merge lucrarea boerilor mai departe, căci nu am sfârșit catalogul trădărilor; și trebuie ca aci, întreaga trădare să fie vedită ca să știe tot Românul, că ați ne învâluie vrăjmașul din afară prin vrăjmașul din năuntru; ca să știe națiunea cum staū interesele ei cele mai vitale și să judece între acei cari le apără și între acei cari le trafică. (*Aplause*).

Tot d-nul Ureche, Președintele Ligii Culturale, a strâns reū între uși, în Noemvrie trecut, pe Alexandru Lahovari, citind în Senat următoarele destăinuirii, date de diarul oficios «*Pester Correspondenz*»: — «*Ministrul român de Externe — spontan și din inițiativă proprie și desăvârșită — a declarat ministrului austro-ungar din București, că guvernul român, pentru a răspunde obligațiunilor internaționale față cu vecinătatea amicală maghiară, va întrebuița toate acele mijloace legale, a căror aplicare o concede Constituția română, pentru ca să pășească contra agitațiunilor așa numiților Daco-Români, pe cari*



«nu le aprobă, și cari, în mania lor de «cetățeni români, își transportă activitatea lor pe teritoriul statului ungar.»

Precum vedeți, ministrul de externe român o duce din denunțare în denunțare, și ca consecință logică se leagă și se îndatorează a sfârșita în Regat Cestiunea Națională.

Domnul Alexandru Lahovary n'a răspuns Domnului Urechiă, dar răspunsul s'a dat de Primul Ministru în modul următor : — «Fiind că noi suntem «în bune relațiuni cu toate puterile, «precum nu vom primi nici odată ca «nimeni să se amestece în afacerile «noastre interioare, asemenea nici guvernul nostru nu se va amesteca nici «odată în afacerile interioare ale nici «unei puteri... Să fim corecți ! să nu «atacăm drepturile nimenui, căci numai atunci vom fi respectați de toți, «când ne vom respecta și noi.»

Sciți cu toții cum am fost respectați.

Soluțiunea acestui respect o cunoașteți, prin declarațiunile din Delegațiunile ale comitelui Kalnocky.

Cancelarul austro-ungar a ȕis : — «Guvernul român are, după lege, dreptul de a interȕice adunări sub cer

«liber, și de a înfrîna procesiuni tu-
«multuoase, escese pe strade și mani-
«festațiuni, direse în contra unei pu-
«terii amice, și în această privire gu-
«vernul român a și luat o atitudine ho-
«tărîtă, și am primit declarațiunea pre-
«cisă că el e hotărît să pășească îna-
«inte cu cea mai mare decisiune și e-
«nergie».

Intocmai și conform cu această de-
clarațiune aŭ sunat proclamațiunile
de astă primăvară și de acum ale pre-
fectului de poliție al Capitalei.

Dar cu acest angajament guvernul
a mers încă mai departe. El a supus
cărțile noastre școlare censurei gu-
vernului de la Buda-Pesta. Acum tot
ce privește Istoria Națională trece prin
censura de la Buda-Pesta. Șterge aci,
îndreaptă dincolo : așa sună porunca,
așa ea se și esecută cu multă îngri-
jire. Tot ce poate supăra pe Maghiari
e scos, în cap cu înfrângerea lui Ca-
rol Robert de către Basarab. Manua-
lele de citire pentru clasele primare,
aprobate de ministrul instrucțiunii
din Bucuresci, sunt clasice în această
privire.

La acest act de supunere, cum răs-
punde ministrul Ungariei ? Citesc în

«Dreptatea» din Temișioara, pe care tocmai guvernul boieresc nu o poate respinge: că într'un manual de Istoria patriei, aprobat de ministrul instrucțiunii din Buda Pesta, numele de Român stă înscris numai de trei ori, și anume când «perfidia lui Basarab era să ucidă pe nobilul Carol Robert,» când «trădarea lui Mircea cel Bătrân a decis învingerea lui Baiazet» și când «căpitanul de bandiți Mihaiu a ucis pe nobilul Bathory »

Apoi, Domnilor, în timpul Regulamentului organic sta lucrurile mai bine. Atunci era Rusia protectrice a Moldovei și a Țerei Românești. Tremurau de ea Domni și Miniștrii, și cu toate acestea nu există un singur cas în care să se fi censurat la Petersburg cărțile de școli românești cu atâta strășnicie, făcându-se această umilire cunoscută lumii întregi, precum au făcut-o cunoscută mai al'altăieri comitele Kalnocky. Astăzi suntem țară independentă și Regat, și censura cărților de cetire din școalele primare s'a transportat din Bucuresci la Buda Pesta! Măine vor fi censurate și școlile secundare și Universitățile!

Să învățăm istoria românească ast-

fel cum o înțeleg Maghiarii ! (*Voci : Rușine ! Rușine ! Rușine !*)

Iată politica boerească !

Să urmăăm cu catalogul păcatelor înainte.

Vă aduceți aminte de cele șase Dumineci memorabile de astă primăvară din sala Dacia. Acele Dumineci au fost preludiul esecutării promisiunii date, de a sugruma aici Cestiunea Națională, precum o sugrumă Maghiarii dincolo. Acele Dumineci au fost preludiul mișeliei din 14 Septembrie. Se întrec boerii de aici cu boerii de dincolo în sëlbatăci.

Astă primăvară, fără să fiă nevoie, s'a scos toată armata, s'a pus Bucureștii în stare reală de asediū, nu ca să ne impede pe noi de a face o mișcare revoluționară, căci știaū bine, că nici că aveam asemenea gânduri, ci pentru că au vrut să dea dovezi de supunere, arătând cum au să lovească în Cestiunea Națională. (*Așa e ! Așa e !*)

Dar, domnilor, n'a fost de ajuns să denunțe națiunea, să ia angajamente. Cel puțin să fi stat boerii la guvern neutri, — să lase Cestiunea Națională să 'și ia cursul ei : să nu dea ajutor

Românilor, dar nici Maghiarilor. Inimilor înstrăinată de la orî-ce simțire românească însă nu i-a ertat măcar neutri să fie. Nu! Ei, deschis și cu zel, au dat Maghiarilor ajutor, ca mai cu siguranță și mai iute să se ucidă neamul.

Dacă guvernul lui Ion Brătianu ar fi îndrăsnit să dea un ban Românilor de dincolo, ca să 'i ajute în sărăcia lor; s'ar fi rădicat în Buda-Pesta un strigăt înfricoșat, nutrit prin denunțări din București. Guvernul boieresc dă astăzi deschis și cu știrea Maghiarilor bani, și Maghiarii de abia deschid gura, iar Miniștrii în Buda-Pesta scuză și descarcă pe guvernul român de orî-ce culpă, de orî-ce acuzare că este necredincios. Iată ce a zis Comitele Kalnocky în Delegațiunii în această privire: — «Se dau bani la școli și la biserici din Transilvania, dar, după a guvernului asigurare formală, numai la școli cari alt-fel s'ar închide și numai la biserică cari nu s'ar putea clădi sau ar trebui să fie închise».

Ași voi să ni se arate la ce școli s'au dat bani ca să nu se închidă, și cari biserici s'au clădit sau s'au repa-

rat cu ajutoare date de guvernul din București!

Comitele Kalnocky disculpă pe guvernul din București pentru banii dați la Români dincolo de Carpați, dar *acusă pe Liga Culturală de aci «că ea dispune de mijloace foarte însemnate»*, și firesce că cu acești bani se face propagandă irredentă și daco-română. Comitele Kalnocky știe până la ban, prin comunicările ce i le a făcut guvernul nostru, toți banii cum s'aũ cheltuit. Domnia sa știe d. e. : că în anul 1893/94 preotul Voina din Brașov a rădicat asupra articolului 82 din budgetul Instrucțiunei publice, cu mandatul No. 169, suma de 58.500 lei și cu mandatul No. 1595 suma de 90.000 lei; că domnul Diaconovici, actualul director al *Dreptăței* și fost redactor al *Rumänische Revue*, a rădicat în acelaș an și asupra aceluiași articol din acelaș budget, cu mandatul No. 8, suma de 2.000 lei și cu mandatul No. 7 suma de 40.000 lei. Aceste patru sume dau 190.000 lei. Domnia sa scie că în anul 1894-95, din articolul 47 al budgetului Cultelor și Instrucțiunei publice, s'aũ rădicat de Preotul Voina din Brașov, cu

mandatul No. 54, suma de 58.500 lei și cu mandatul No. 1854 suma de 45000 lei, precum Domnul Diaconovici, directorul *Dreptății*, cu mandatul No. 1159, suma de 2000 lei și Aurel Mureșeanu, cu mandatul No. 4543, suma de 5000 lei. Aceste patru sume fac 110.500 lei. Totalul acestor opt condee din două ani dă 300.500 lei. Aceste cifre le cunoaște și Comitele Kalnocky, dar Comitele pe ministrul din București nu se supără, ci toată nemulțumirea sa o aruncă asupra Ligii Culturale, care, sunt sigur, că de când există ea, de ani de zile, nu a dispus de o sumă așa de însemnată ca cea amintită. Știu Maghiarii de ce s'a dat de guvernul din București suma de 300.000 lei, și de aceea nu se supără, nu se îngrijesc ! Dar un singur leu dat de Ligă e o crimă, în fața lor ca și în fața Boerilor noștri ! Sunt și Boeri în Ligă, dar cei de căpetenie privighează numai, ca să știe ce se petrece !

Guvernul boeresc nu s'a mulțumit însă să dea bani, ca să atragă pe Români să asculte de sfatul ce le dea continuu ca să 'și plece capul ; ci a trimis ca să'i convingă, că su-

punere trebuie să le fie lozinca ! A trimis emisari, femeești și bărbătești, cari au cutreerat în acest sens Ungaria liberă și nesuperați de nimeni. Au trimis impiegați din ministerul Cultelor și Instrucțiunei publice, profesori cari, cu concediuri formale și neformale, au lăsat serviciul și catedra ca să se ducă dincolo să contribuie la vîndarea neamului românesc (*Așa e ! Așa e !*)

Nu vreaștă astă-dî să citez nume. Am un catalog întreg. Va veni însă timpul, dacă lucrurile vor merge tot ast-fel înainte, când voi citi în public acest catalog, indicând și faptele desăvârșite de fie-care, ca cel puțin aceste nume să fie pe vecie înfierate cu sigiliul trădărei naționale (*Aplause*).

Dar nici atît n'a fost de ajuns. S'au dus de aci Boeri de pozițiune la Buda-Pesta și acolo au intrat în lungi și amănunțite conferinți asupra trebilor românesce din Ungaria cu Ministrul Hieronymi și cu alți bărbați de Stat maghiari; vă puteți închipui ce conferințe au fost acestea ! Ca de obicei: cu capul pe tupsie. Urma a dovedit'o !

Maî mult ! Așa au fost de încurajați Maghiarii, în cât au trimis în București pe Horvath Gyula, redactorul

điarului *Maghyar Hirlap*, unul din represintanđii cei mai de frunte ai maghiarismului. Cu acesta Boeriđ noștri au benchetuit cu trufe și cu șampanie.

Pe când toate acestea se făceaă, pe când se trimeteaă bani, pe când țesaă emisariđ, pe când se sfătuiaă în conciliabule secrete căpeteniile boerilor noștri cu ministriđ unguři și cu căpeteniile Maghiarilor, Ministrul Hieronymi chema la Buda-Pesta pe Rađiă și Coroianu și'ı îndemna la împăcare cu Maghiariđ. Și ce condiđiuni se propuneaă de ministrul Hieronymi ! Ele sunt astă-đi cunoscute chiar din cuvântările publice ale lui.

Propunerile au fost : — supuneți-vă și atunci vom vorbi. Cu alte cuvinte :— recunoașteți toate suferințele și toate plângerile voastre de minciună, și pe cadavrul nađiunei române vom asvârli un simulacru de împăcare, ca să se îngroape cu siguranță Cestiunea Românilor din Ungaria.

Iată acđiunea guvernului Român la ce țel conducea. (*Așa e ! Așa e !*)

Când toate încercările de cari am vorbit nu au isbutit, căci conducătorii poporului român de dincolo nu au putut să primească propunerile

ministrului Hieronymi, atunci s'a întins altă coardă la arc de către guvernul boieresc de aci.

Oamenii guvernului boieresc, la venirea lor la putere, nu cunoscău cestiunea Românilor din Ungaria. Dovadă monumentală stă opiniunea lui Alexandru Lahovari — că ce să ne mai împedicăm de o nimică, ca desnaționalisarea și maghiarisarea Românilor de dincolo de Carpați. După ce aș venit la putere, aș căutat să se insinueze ca amici ai Căusei Naționale. De aceea vedem guvernul boieresc darnic și sfătuitor. Când a ieșit însă la iveală scopul, și când Români mirosind că lucrurile nu stău tocmai drepte și curate, ei cu sfială aș stat locului; atunci a început acțiunea — pe care eu o numesc diabolică.

Atunci a început guvernul boieresc a desbina pe conducători prin feluri de intrigă și de născociri. — Aci e crima cea mai mare.

Toți scieău—Români și Maghiari— că ceea ce făcea tăria acțiunii românești de dincolo, era unirea conducătorilor și unirea poporului cu conducătorii într'un singur gând, de a

apăra cu energie și cu inimă curată interesele neamului românesc.

Boeri, neisbutind cu mijloacele indicate, au pășit la intrigi. Ântâia lucrare a fost :— să isoleze pe doi din cei mai energici luptători de cei-l'alți confracți ai lor, să isoleze pe Eugeniu Brote și pe Aurel Popovici de colegii lor din Comitetul Național din Sibiu. Mai ântâiu i-au blamat că s'au aședat în România, pe urmă că au relațiuni cu partidul Național-Liberal, în urmă au inventat tot felul de calomnii în contra lor, unele mai absurde de cât altele, și în fine, când nimic nu prindea, au hotărât celor de la Sibiu, că au să aleagă între colegii lor și guvernul român. Ţelul imediat al acestei frământări era suprimarea «*Tribunei*», a çiarului Comitetului Național din Sibiu, iar principalul factor al acestei trădări e acela, pe care Liga din Bucuresci l'a izgonit cu rușine din sînul ei, după ce l'a prins și cu puf gros pe botul său de trădător. (*Aplause*).

Dar planul boeresc nu a ieșit cu totul la capăt cum era plănuit. «*Tribuna*» a fost închisă pentru un moment și atunci s'a născut «*Dreptatea*», orga-

nul așa dișilor «Moderati». Ținta era ca «Dreptatea» să înlocuiască «Tribuna», și ca prin «Dreptate», susținută de guvernul boeresc, sfatul de supunere să pătrundă și să predominască.

Dar nici acest complot nu a reușit pe deplin, căci «Tribuna» a reapărut, și chiar «Dreptatea», cu voe fără voe, a fost trasă în curentul durerilor și suferințelor Românilor și are astăzi 29 de procese de presă. (*Aplause*).

În aceste zile de mare pericol un Român, cunoscător de aceea ce se complota, scria următoarele: «Îndată «ce conducătorii politici ai poporului «nu ved clar ținta și șovăesc în ac- «țiunea lor, poporul stă pe loc și nu «îi urmează. Când însă conducătorii «sunt închegați într'un singur gând, «cu ținta înaintea ochilor, întreg po- «porul merge după dênșii. Isbânșile «mari și epocale ale comitetului na- «țional român din Ungaria sunt re- «sultatul concordiei, iubirei sincere «și încrederei reciproce între condu- «cătorii. Orî cât de sus s'ar taxa acele «isbânșii, cari s'aũ revărsat asupra con- «ducătorilor dându-le putere și auto- «ritate, îndată ce s'a vîrit între con-

«ducători alții care să 'i despartă și «să le slăbească concordia, iubirea și încrederea, — s'a produs pe loc «nedumerirea, urmată de slăbire, care «amenința o înfringere».

Aceste cuvinte ale bunului patriot caracterizează îndestul situațiunea.

Guvernul boeresc, prin vocea Primului ministru, a ȝis : — nu ne amestecăm în trebile altora. Dar oare așa a urmat? Ceea ce am expus nu este amestec? Inșă amestec dăunător intereselor românesce !

Să pășim inșă mai departe.

In vara trecută s'a pertractat la Cluj procesul Memorandului din 1892; un tribunal exclusiv maghiar judeca și condamna pe acușaii politici, exclusiv Români. Pentru ce? Pentru că Români spuneaă :—Și noi avem dreptul să trăim în Ungaria ca națiune egal îndreptătită cu Maghiarii ; și noi avem dreptul a lupta pe căile legale pentru a ieși din ilotismul în care suntem aruncați.

Tribunalul maghiar judeca căpeteniile Românilor la Cluj. Aceștia în apărarea lor aă ȝis :

«Acest proces este un proces intentat națiunei române, căci Memo-

«randul cuprinde gravaminele popo-
 «rului român, care cere scutul Tro-
 «nului pentru drepturile lui nesocotite
 «și călcate în picioare. Acest proces
 «este încercarea de a se discuta în-
 «săși existența poporului român și
 «mandatarii poporului român nu pot
 «fi judecați de juriul din Cluj. Man-
 «datarii Românilor nu se pot face com-
 «plici în acest simulacru de proces,
 «Curtea din Cluj nu e competente să
 «judece pe conducătorii și representan-
 «ții poporului român, căci singurul
 «tribunal competent este lumea ci-
 «vilisată».

Și așa este. Curtea din Cluj însă a
 condamnat aspru pe conducătorii și
 mandatarii poporului român.

După această barbară condamnare,
 se nășcea întrebarea :—ce trebuia să
 facă cei condamnați? să se supue ver-
 dictului nedrept său nu?

Cestiune grea de deslegat!

Ținea unii — să se ducă în tem-
 niță, căci martiri ai națiunii trebuie
 să se facă în fața neamului și a lu-
 meii întregi! Dar oare cei condam-
 nați de curtea din Cluj, nu erau
 deja martiri? Oare Lucaci care su-
 ferise un an și jumătate de temniță,

unde erea să'și piardă și vederea, oare mai avea nevoie să mai fie muncit de a doua și de a treia oară, ca să dovedească că e martir al cauzei naționale și că nu a desertat'o? Oare acei cari luptau de decimii de ani pentru liberarea poporului român din Ungaria, care întreg e martir al nedreptăților și al fără-de-legilor, oare conducătorii luptei pentru existența națională mai aveau ei nevoie să se vadă și să se pipăe, dacă sunt martiri?

De examinat era—nu dacă trebuia să devie martiri, căci martiri erau, ci, ce trebuia să facă, după condamnarea de la Cluj, ca să fie și mai departe utili cauzei naționale.

Eū le ași fi dis: — Nu vă supuneți verdictului nedrept și barbar al tribunalului, pe care singur l'ați declarat de incompetent. Orī în închisoare orī afară din închisoare, martiri sunteți, căci martir este acela care își lasă patria și căminul, care se duce de la ai săi în lumea streină. Dar ieșiți afară în lumea mare, la care ați făcut apel și în care cu toții avem încredere, ieșiți și bateți la toate ușele și cereți de la Europa întreagă—dreptate să fie și pentru Românul

din Ungaria. Ieșiți afară în lumea mare, bateți din ușă în ușă, precum au făcut Brătianii, Goleștii, Rosetti, Kogălniceanu, Alexandri, cari, prin acțiunea lor în afară de patria încătușată, au isbutit să rădice popoarele civilisate în favoarea noastră. Nu vă îngropați în temnițele maghiare acțiunea. Nu e vorba să vă plângem ca martiri, căci nu e timp de vaet și de plâns, ci e timp de muncă mare pentru a ieși din nevoie mare și din pericol încă mai mare. Nu vă supuneți verdictului din Cluj! Nu mergeți la închisoare, căci atâta așteaptă Maghiarii, ca acțiunea românească să slăbească, ca să se arunce atunci din nou cu ademeniri și amenințări, ca pe voi cei din temniță să vă îngroape moralicește și pe națiunea română de fapt. Ceea-ce nu era rușine pentru Brătianii, Rosetti, Kogălniceanu, Goleșcii, nu este rușine nici pentru Rațiū și colegii săi. Ceea-ce nu era rușine pentru Mazzini și Garibaldi, pentru Napoleon III și Kossuth, nu e rușine pentru conducătorii poporului român din Ungaria. Eū le ași fi dis: — temnița poate fi înălțătoare pentru moment, dar munca în a-

fară de temniță e mai folositoare pentru neam. (*Aplause*).

Conducătorii poporului român din Ungaria s'aũ supus însã verdictului din Cluj și aũ mers în temniță. La această decisiune greu aũ apãsat asupra lor trei fapte — tustrele ale guvernului boieresc. Antãiu este blamul deschis și fãrã cruțare dat de boerii oficiali și officioși, lui Eugenie Brote și Aurel Popovicĩ, cã aũ preferit a lucra înainte pentru cauza naționalã în țarã liberã, de cãt a se îngropa în neactivitatea apãsãtoare a temniței și a se espune ademenirilor enervante ale celor din Buda-Pesta și ale celor din București. Al doilea fapt e izolarea în care a adus guvernul boieresc pe cei doui refugiați din România de confrãții lor. Al treilea fapt este apãsarea directã esecutãtã asupra condamnaților prin strigãtul diarelor boerești — în temniță! e rușine sã fugiți de temniță! dacã nu intrați în temniță, perdeți încrederea noastrã! La aceste trei fapte s'aũ mai adãogat șoptele emisarilor, care'i asiguraũ, cã împãratul, peste o lunã, peste douẽ luni, peste trei luni, 'i va grația, fãrã ca sã le

dică, ce preț cereau Maghiarii pentru graciarea lor.

Și s'au dus în temniță! Și stau astăzi încă întemnițați! dar Maghiarii merg cu condamnările și cu temnița înainte. *Conducătorii în temniță, cu ciobanii cei proști sfîrșim ușor, sau că ei ascultă de nevoie, sau vor asculta de foc și sabie! Iată țelul politiceii maghiare! Iată cum guvernul boieresc din Bucuresci i-a ajutat spre acest țel din răputeri! Și odată pe această cale și Maghiarii și Boerii vor merge înainte. (Așa e! Așa e!)*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ast-fel stă astăzi cestiunea.

Se speră că Români se vor supune, când calomnia, rădicată în fața Europei, își va face efectul său, și când Români vor fi declarați de Irredentiști, de Daco-Români, de perturbatori ai păcii europene, de călcători ai dreptului ginților și ai obiceiurilor internaționale. Se speră că Români din Bucuresci se vor supune, când Români de dincolo vor capitula. Speră Maghiarii și Boerii că vor isbuti în complotul lor, când Români de dincolo și de dincoace de Carpați

vor fi sbuciumați și zăpăciți prin desbinare.

Se speră că se va putea înmormînta neamul românesc, când Români de dincolo vor rămîne fără mîngăere în prada Maghiarilor, și când Români de dincóce vor fi muiați de arbitrariu și de corupțiune.

Cine citește cu atențiune discursurile miniștrilor și ale bărbaților de stat maghiari, se va convinge că mare este speranța Maghiarilor în reușita întreprinderii lor de maghiarisare a Românilor, fiind că în această întreprindere au de complice pe guvernul boeresc din București. (*Aplause*).

Să resumăm acțiunea acestor două aliați cari lucrează ca să scoată din discuțiune și să înmormînteze — *această cestiune iritantă*, cum o numesce ministrul Alexandru Lahovary.

În Regat trebuie înăbușită Cestiunea Națională. Pentru aceasta trebuie întâi calomniat tot ce are simțire românească, mai înteiu partidul Național-liberal; acesta trebuie denunțat în toate ȕilele, peste tot locul, ca turburător al păcei, ca periculos pentru consistența de astă-ȕi a Europei, pentru ca aceasta să fie adusă a ȕice:

Apoi Maghiarii să 'și pună la orinduială pe acest neam neliniscit și obraznic al Românilor, iar guvernul din Bucuresci să învețe pe Naționali-Liberali, cum trebuie să 'și plece capul și genunchiele.

Aceasta este politica bizantino-iesuitică a Boerilor și a Maghiarilor.

Voiu vorbi și de cestiunea Studenților, pentru că ea este acum legată de Cestiunea Națională. A vorbit despre ea amicul meu Palade; dar cred că e bine să lămurim încă o dată partea aceea care se ține de cestiunea Națională.

Să constatăm faptele.

Mai înainte de toate avem a constata că guvernul a ajutat congresul Studenților în anul acesta, precum îi a venit în ajutor și în alți ani. Deosebirea dintre alți ani și anul present constă în aceasta, că la Congresul actual din Constanța luaă parte pentru prima oară studenții din Bucovina și din Transilvania. Și aceasta era cunoscut guvernului. Guvernul a dat studenților bilete gratis de cale ferată, le-a dat un vapor gratis de la Brăila la Cernavoda, a luat măsuri ca să li se facă primiri ofi-



cială la gări și în orașe. Gara de la Iași era împodobită cu verdeață ca la orî-ce primire oficială. Musica militară la Iași și la Constanța s'a dat studenților, și această musică le-a cântat «Deșteaptă-te Române». La Iași i-a primit solemn Rectorul Universității, Vice-președinte al Senatului și unul din stâlpii guvernului actual. În toate orașele, studenții au fost întâmpinați de primarii orașelor, primari devotați toți guvernului actual. Din capul locului se hotărâse că studenții din Constanța vor veni în București, unde-î aștepta o primire strălucită. Se formase un comitet de primire, care avea în capul lui pe Domnul Butculescu, partizan al guvernului. Toate aceste pregătiri semnificau : — Vedeți, studenților, guvernul boieresc este și el patriot, pricepe și el Cestiunea Națională, simte cum simte toată lumea.

Aceasta era o parte a medaliei, — partea cea frumoasă, cu figura de iezuit. A ieșit însă la iveală și reversul medaliei, cu fața de fanariot.

Știea guvernul că studenții au să vie în București. Cu toate acestea a trimis înaintea lor pe un emisar, ca

să-î sfătuiască să nu mai vie în București. Și pentru ca emisarul să fie ascultat, l'a ales să fie acel emisar dintre Transilvăneni ; mai mult, l'a ales preot, pentru a apăsa din toate puterile, ca doară nu vor veni în București ca să mai ațâțe — vestita cestiune iritantă a Domnului Alexandru Lahovary. (*Aplause*).

Emisarul nu a putut convinge pe studentii. Atunci a oprit guvernul trenul în loc ; dar în fine, totuși studentii au sosit în București. Manifestația de la Sf. Gheorghe la gară s'a făcut ziua mare, guvernul n'a oprit'o. S'a mulțumit cu placardele amenințătoare ale prefectului de poliție. De sigur, ele s'au trimis la Buda-Pesta, ca dovezi netăgăduite, că guvernul se ține de cuvântul dat. Manifestația n'a oprit'o, pentru că spera să oprească pe studenți ; când însă nici pe studenți nu 'i-a putut opri, a iscodit să 'i tragă într'o cursă, ca să iasă la Buda-Pesta cu obraz curat.

Mai întâiu a stins lampele bulevardului, unde se află statua lui Mihaiu Viteazu, spre care mergea manifestația, și a stins și lampele care duc de la Bulevard spre poliție. Iar la po-

liție guvernul a rădicat o baricadă, răsturnând un car.

S'a mai auđit vre-o dată guvern care să facă baricade!

Điarele din Buda-Pesta sunt pline de știrea că partidul Național-Liberal a trimis emisari la Fetești ca să'i aducă pe studenți în București, că partidul Național-Liberal 'i-a dus la statua lui Mihaiu, și că tot partidul 'i-a dus la poliție. Faptele dovedesc contrariul. Adevărul e că guvernul a trimis emisari la Fetești ca să oprească studenții, și când nu 'i-a putut opri, înscenat lămpile stinse, baricada de la poliție, și barbariile urmate în urmă. Iată adevărul! (*Așa e! așa e! așa e!*).

Adevărul e că studenții au fost atrași în baricada poliției ca într'o capcană, pentru ca acolo să fie maltratați. (*Aplause*). Și aceasta pentru ce? Pentru ca să se poată raporta la Buda-Pesta: — am îndeplinit promisiunea dată, începutul e garantul viitorului, fiți sigur că mergem înainte cu strășnicie. (*Așa e! Așa e!*)

Aceasta se numește — ospet boieresc!

Am ajuns, Domnilor, la sfârșitul cuvântărei mele. Să 'mă permiteți acum să recapitulez în scurt ceea-ce am avut onoare să vă spun.

Am arătat că Cestiunea Națională constă în aceasta, că suntem înfiorați de pericolul care amenință Regatul nostru prin desnaționalizarea a trei milioane de Români. (*Aplause*).

Am arătat că Cestiunea Națională s'a născut în Ungaria, pentru că acolo se caută a se maghiarisa Români.

Am arătat de ce această cestiune a devenit populară în Regatul Român, fiind-că avem cu toții conștiința de pericolul ce amenință Regatul, când se va desființa dincolo de Carpați o mare și compactă populațiune de Români. (*Aplause*).

Am arătat că nu există irredentism nici aci în Regat, căci nimeni din noi nu vrea să ia Transilvania, nici în Ungaria, pentru că Români de acolo sunt cei mai fideli supuși ai împăratului Francisc Iosef. (*Aplause*).

Am arătat că scornirea irredentei române vine de la Maghiari și de la boerii de aci, aliați ai Maghiarilor (*Aplause*).

Am arătat că furtuna ce se ridică

contra Neamului Românesc a fost urzită de Maghiari și de Boeri, și atinge independința și siguranța Regatului României, pentru că ceea-ce se plănuiește astă-đi, e să devenim vasali ai Ungariei, pentru ca în tăcere să fie desființați naționalicește 3 milioane de Români în Ungaria și 6 milioane în Regat. (*Applause*).

Am arătat că pericolul este cu atât mai mare, cu cât nu suntem atacați pe față, ci în mod viclean, cu calomniile și cu minciunile, ca astfel să se rădăce opiniunea Europei în contra Neamului Românesc, căruia să'i ieasă nume rău de turburător al păceii, pentru ca sub această pornire a Europei să nu ne mai putem apăra. (*Applause*).

Am arătat că pericoiul e mai mare de cât ne putem închipui, fiind-că însuși guvernul nostru dă ajutor Maghiarilor, denunțându-ne ca irredentiști, lucrând la desbinarea noastră, împingându-ne la acte nesocotite, cari să scuzeze represii violente.

Am arătat că țelul este, a îngropa Cestiunea Națională. (*Așa e! Așa e!*)

În fine, am arătat cum guvernul e controlat în actele lui de guvernul

din Buda-Pesta, spre rușinea noastră !
(*Aplause*).

Am arătat că totul constituie un complot uricios și o mare trădare de neam și de țară. (*Aplause*).

*

Dar veți întreba : Ce să facem ? Eu ȳdic : — Să fim deștepti, să fim ca cele șapte fecioare din Evangelie, cari nu au adormit și au avut candelile continuu aprinse.

Nu este cu putință ca în mijlocul Europei civilizate, nu este cu putință ca la finele secolului al nouă-spre-decelea, care a dat viață nouă popoarelor și națiunilor, nu este cu putință să triumfe viclenia, să învingă nedreptatea, să copleșască barbaria. (*Aplause*).

Nemuritorul Ion Brătianu a ȳdis : — Când elementul românesc va peri în Transilvania, el va peri și n România.

Să nu uitați aceste cuvinte. Să nu uitați consecința logică a acestor cuvinte : — *Când elementul românesc va slăbi în România, va peri peste tot.*

A mai ȳdis încă nemuritorul Ion Brătianu : — «**Românii nu vor peri nici o-dată, nici în România nici în Transilvania.**

Așa să fie!

Și să mai adăogim : — *Ei nu vor peri pe cât timp vor sta în picioare și vor apăra existența neamului lor cu vigoarea și tenacitatea lor seculare.*

Așa să ne facem datoria! Așa să ne ajute Dumnezeu! (*Aplause prelungite*).

BCU Cluj / Central Library Cluj

